

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 282/2020-46

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 20. októbra 2020 v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED]

[REDACTED], zastúpeného advokátskou kanceláriou JUDr. Ivana Semanová, advokátka spol. s r. o., Jesenského 27, Košice, v mene ktorej koná advokátka a konateľka JUDr. Ivana Semanová, vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 10 Sd 232/2013 a sp. zn. 5 Sd 8/2016 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED] na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 10 Sd 232/2013 a sp. zn. 5 Sd 8/2016 p o r u š e n é b o l i .

2. [REDACTED] priznáva finančné zadost'učinenie v sume 3 500 € (slovom tritisícpäťsto eur), ktoré je Krajský súd v Bratislave p o v i n n ý zaplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

3. Kancelária Ústavného súdu Slovenskej republiky je p o v i n n á nahradiť sťažovateľovi [REDACTED] [REDACTED] trovy konania v sume 562,86 € (slovom päťstošesťdesiatdva eur a osemdesiatšesť centov) na účet ustanovenej právnej zástupkyne advokátskej kancelárii JUDr. Ivana Semanová advokátka, spol. s. r. o., Jesenského 27, Košice, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Krajský súd v Bratislave je p o v i n n ý nahradiť štátu trovy konania v sume 562,86 € (slovom päťstošesťdesiatdva eur a osemdesiatšesť centov) na účet Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky v tvare [REDACTED] vedený v Štátnej pokladnici do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti [REDACTED] n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého konania a sťažnostná argumentácia sťažovateľa

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. I. ÚS 282/2020-29 z 28. júla 2020 prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru

o ochrane ľudských práv a slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Krajského súdu v Bratislave (ďalej aj „krajský súd“) v konaniach vedených pod sp. zn. 10 Sd 232/2013 a sp. zn. 5 Sd 8/2016 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ sa návrhmi doručenými krajskému súdu 19. decembra 2013 a 21. januára 2016 domáhal preskúmania rozhodnutia orgánu verejnej správy – Sociálnej poisťovne, a. s., ktorými zamietla jeho žiadosť o priznanie invalidného dôchodku. Sťažovateľ v podstatnej časti svojej ústavnej sťažnosti uviedol, že porušenie ním namietaných základných práv (bod 1 odôvodnenia nálezu) vidí v postupe krajského súdu a spôsobe prerozdeľovania vecí rôznym zákonným sudcom, ktorý viedol k pretrvávajúcej nečinnosti krajského súdu v napadnutom konaní.

2.1 V ústavnej sťažnosti sťažovateľ zároveň požiadal o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom, pričom svoju žiadosť odôvodnil zlou finančnou situáciou, keďže sa aktuálne nachádza vo výkone trestu odňatia slobody.

2.2 Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 282/2020-18 z 9. júna 2020 vyhovel žiadosti sťažovateľa a v zmysle § 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde mu za právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom ustanovil advokátsku kanceláriu JUDr. Ivana Semanová advokátka spol. s r. o., Jesenského 27, Košice, v mene ktorej koná advokátka a konateľka JUDr. Ivana Semanová.

2.3 Následne sťažovateľ 14. júla 2020 doručil ústavnému súdu podanie, ktorým doplnil svoju ústavnú sťažnosť a uviedol, že zo skutkových okolností je zrejme porušenie práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

2.4 Podľa sťažovateľa v napadnutom konaní nemožno vzhliadnuť skutkovú alebo právnu zložitost' veci, ktorá by negatívne mohla ovplyvniť a *de facto* ospravedlniť celkovú dĺžku napadnutého konania, keďže otázka prieskumu rozhodnutia v oblasti správneho súdnictva patrí medzi bežnú agendu súdov. Obdobne uviedol, že správanie sa sťažovateľa nemohlo žiadnym spôsobom negatívne ovplyvniť oddialenie súdneho rozhodnutia.

2.5 Sťažovateľ uviedol, že predmetom napadnutého konania je prieskum zákonnosti rozhodnutia Sociálnej poisťovne, a. s. o priznaní (nepriznaní) invalidného dôchodku sťažovateľa, ktoré v súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva

(ďalej aj „ESLP“) možno zaradiť medzi konania, ktorým by konajúci súd mal venovať zvýšenú pozornosť, keďže ide o vec priamo ovplyvňujúcu osobný status sťažovateľa, akou je dávka sociálneho zabezpečenia.

2.6 Sťažovateľ zdôraznil aj tú skutočnosť, že po podaní ústavnej sťažnosti v jeho veci Krajský súd v Bratislave rozhodol (14. januára 2020) tak, že zrušil napadnuté rozhodnutia Sociálnej poisťovne, a. s. a vec jej vrátil na nové konanie, avšak v čase podania ústavnej sťažnosti trvalo porušenie základného práva garantovaného čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, čím sa sťažovateľ stále nachádzal v trvajúcej právnej neistote.

3. Na základe skutočností uvedených v ústavnej sťažnosti sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie rozhodol nálezom, v ktorom vysloví, že základné právo sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru v konaní na krajskom súde vedenom pod sp. zn. 10 Sd 232/2013 a sp. zn. 5 Sd 8/2016 porušené boli. Súčasne sa sťažovateľ domáhal priznania finančného zadosťučinenia v sume 20 000 € a náhrady trov konania.

II.

Vyjadrenie krajského súdu, replika sťažovateľa

II.1 Vyjadrenie krajského súdu k obsahu ústavnej sťažnosti

4. Pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti si ústavný súd v prípravnej fáze vyžiadal stanovisko krajského súdu, ktorý sa vyjadril k obsahu ústavnej sťažnosti podaním sp. zn. 1 SprV 39/2020 z 21. januára 2020 aj s uvedením podrobnej chronológie procesných úkonov uskutočnených v konaniach vedených pod sp. zn. 10 Sd 232/2013 a sp. zn. 5 Sd 8/2016.

4.1 Krajský súd vo svojom vyjadrení poukázal na to, že v napadnutom konaní došlo opakovane k zmene zákonného sudcu, avšak konanie v predmetnej veci podľa jeho názoru prebiehalo v zásade plynule. Konajúci súd 2. októbra 2019 z obsahov súdnych spisov zistil, že obe veci sa týkajú tých istých účastníkov a tiež skutkovo spolu súvisia, keďže predmetom oboch konaní je preskúmanie rozhodnutia Sociálnej poisťovne, a. s., a preto v záujme

rešpektovania zásady hospodárnosti spojil obe veci na spoločné konanie [§ 112 v tom čase účinného Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“)], pričom v konaní pokračoval pod sp. zn. 10 Sd 232/2013. Krajský súd ďalej uviedol, že vo veci bolo rozhodnuté rozsudkom č. k. 10 Sd 232/2013-141 zo 14. januára 2020, čím bola vec na správnom súde právoplatne skončená.

4.2 V súvislosti s oznámením ústavného súdu o prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie krajský súd v doplňujúcom vyjadrení z 18. augusta 2020 zotrval na svojom pôvodnom stanovisku k veci z 21. januára 2020 a zároveň vyslovil súhlas s upustením od ústneho prejednávania ústavnej sťažnosti (§ 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde).

II.3 Replika sťažovateľa

5. Sťažovateľ reagoval na vyjadrenie krajského súdu replikou, ktorá bola ústavnému súdu doručená 17. septembra 2020. Vo vzťahu k vyjadreniu krajského súdu v podstatnej časti uviedol, že opakované personálne zmeny v osobe zákonného sudcu ([REDACTED], [REDACTED], [REDACTED]) nemožno pričítať na ťarchu sťažovateľa. Poukázal na to, že v čase podania jeho ústavnej sťažnosti (27. novembra 2019, pozn.) nebolo vo veci rozhodnuté ani po 7 rokoch od podania správnej žaloby (v tom čase opraveného prostriedku), a teda stav jeho právnej neistoty nebol odstránený. Rozsudok Krajského súdu v Bratislave bol vyhlásený až 14. januára 2020, pričom tento zrušujúcim rozsudkom vec vrátil na ďalšie rozhodovanie orgánu verejnej správy – Sociálnej poisťovni, a. s., z čoho je zrejmé, že nemôže očakávať relevantné rozhodnutie o priznaní dávky sociálneho zabezpečenia v dohľadnej dobe.

5.1 Sťažovateľ sa domnieva, že za dĺžku napadnutého konania je plne zodpovedný konajúci súd, pričom 7 rokov trvajúce konanie (administratívneho charakteru) nemožno v právnom štáte akceptovať ako súladné s čl. 48 ods.2 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru.

5.2 Sťažovateľ zároveň vyslovil súhlas s upustením od ústneho prejednávania ústavnej sťažnosti.

6. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou, stanoviskami účastníkov konania, ako aj s obsahom spisu dospel k záveru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

Právomoc ústavného súdu a ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu

7. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

8. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov a súčasne sa domáha aj vyslovenia porušenia svojho práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

9. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I.ÚS 132/03, IV.ÚS105/07, IV.ÚS 90/2010).

10. Pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie už označených práv vychádza ústavný súd tiež zo svojej dnes už ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov

je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04).

11. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila i v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietrahov, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie strany sporu v súdnom konaní a postup samotného súdu (napr. I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou ESLP ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií postupoval aj v danom prípade.

IV.

Vyhodnotenie postupu krajského súdu a závery ústavného súdu

12. Základnou povinnosťou súdu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník konania obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

13. Táto povinnosť súdu vo vzťahu k napadnutému konaniu vyplývala z § 6 OSP, ktorý súdom prikazoval, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z 100 ods. 1 prvej vety OSP, v zmysle ktorej len čo sa konanie začalo, postupoval v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

14. Od 1. júla 2016 nadobudol účinnosť zákon č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „SSP“) ako nový právny predpis upravujúci právomoc a príslušnosť správneho súdu a jeho konanie a postup v konaní o preskúmanie zákonnosti rozhodnutí, opatrení a iných zásahov orgánov verejnej správy a ďalších veciach ustanovených týmto zákonom. Podľa § 5 ods. 7 SSP má správny súd povinnosť postupovať tak, aby konanie pred ním bolo rýchle a hospodárne. Hoci v zmysle § 492 ods. 1 SSP konania podľa tretej hlavy piatej časti Občianskeho súdneho poriadku začaté pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona sa dokončia podľa doterajších predpisov, čím sa napadnuté konanie riadi zásadou hospodárnosti konania obsiahnutej v OSP, treba zdôrazniť, že v ponímaní tejto zásady podľa Občianskeho súdneho poriadku a podľa Správneho súdneho poriadku nie je zásadný rozdiel.

15. Otázku existencie zbytočných prietáhov v konaní a porušenia práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru ústavný súd skúma vzhľadom na konkrétne okolnosti prípadu, a preto aj v prípade sťažovateľa preskúmal z hľadiska charakteru prejednávanej veci jej skutkovú a právnu zložitnosť, ďalej správanie sťažovateľa v priebehu konania a postup krajského súdu.

16. Pokiaľ ide o prvé kritérium, t. j. faktickú a právnu zložitnosť veci, ústavný súd konštatuje, že predmetom napadnutého konania je opravný prostriedok proti neprávoplatnému rozhodnutiu Sociálnej poisťovne, a. s., podaný podľa tretej hlavy piatej časti Občianskeho súdneho poriadku. Vec sťažovateľa nemožno hodnotiť po právnej stránke ako zložitú, pretože tento typ konania je regulovaný pomerne podrobnou právnou úpravou a tiež príslušnou pomerne rozsiahlou judikatúrou. Vec nevykazuje ani skutkovú zložitnosť, keďže skutkový stav veci je zásadne ustálený už v administratívnom konaní a nevyžaduje si komplikované dokazovanie; správny súd okrem toho nie je súdom skutkovým a jeho úlohou v danom type konania je preskúmanie zákonnosti rozhodnutia orgánu verejnej správy.

17. V rámci posúdenia druhého kritéria používaného pre hodnotenie prípadných zbytočných prietahov v súdnom konaní ústavný súd nezistil okolnosti, ktoré by signalizovali pasivitu alebo vytváranie prekážok rozhodnutia zo strany sťažovateľa ako účastníka konania.

18. Napokon ústavný súd hodnotil postup krajského súdu z hľadiska primeranosti dĺžky trvania napadnutého konania, resp. z hľadiska existencie zbytočných prietahov v tomto konaní.

IV.1 K postupu krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 10 Sd 232/2013

18.1 Z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu sp. zn. 10 Sd 232/2013 ústavný súd zistil, že návrh na preskúmanie rozhodnutia správneho orgánu – Sociálnej poisťovne, a. s., bol doručený krajskému súdu 19. decembra 2013. Predmetným návrhom sa sťažovateľ ako navrhovateľ domáhal preskúmania rozhodnutia odporkyne č. 741 114 6116 0 zo 4. decembra 2013, ktorým bolo zmenené jej rozhodnutie č. 741 114 6116 0 z 27. septembra 2013. Uvedeným rozhodnutím odporkyňa zamietla návrh sťažovateľa na priznanie invalidného dôchodku podľa § 70 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov.

18.2 Krajský súd bezprostredne po doručení návrhu postupoval vo veci plynule, vykonával procesné úkony doručovania v primeraných lehotách (17. januára 2014 vyzval odporkyňu na predloženie dávkového spisu a vyzval navrhovateľa, aby sa vyjadril k vyjadreniu odporkyne). Prvýkrát krajský súd vo veci rozhodol rozsudkom č. k. 10 Sd 232/2013-53 z 19. novembra 2014, keď rozhodnutia odporkyne č. 741 114 6116 0 zo 27. septembra 2013 a zo 4. decembra 2013 potvrdil a účastníkom právo na náhradu trov konania nepriznal.

18.3 Proti rozsudku krajského súdu č. k. 10 Sd 232/2013-53 z 19. novembra 2014 podal sťažovateľ v zákonnej lehote odvolanie, žiadajúc, aby mu bol invalidný dôchodok priznaný. Krajský súd po uskutočnení úkonov smerujúcich k predloženiu spisu na rozhodnutie Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v tom čase ako súdu odvolaciemu doručil súdny spis najvyššiemu súdu 13. augusta 2015.

Najvyšší súd o odvolaní navrhovateľa rozhodol uznesením č. k. 9 So 203/2015-84 z 26. apríla 2017, ktorým rozsudok krajského súdu č. k. 10 Sd 232/2013-53 z 19. novembra 2014 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a rozhodnutie. Súdny spis bol krajskému súdu vrátený 19. mája 2017, takže vec sa nachádzala po dobu takmer 2 rokov mimo dispozície krajského súdu.

IV.2 K postupu krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Sd 8/2016

18.4 Návrhom doručeným krajskému súdu 20. januára 2016 sťažovateľ požiadal o preskúmanie rozhodnutia správneho orgánu – Sociálnej poisťovne, a. s. (rozhodnutie č. 741 114 6116 0 z 8. januára 2016, pozn.), ktorým odporkyňa taktiež zamietla navrhovateľovu žiadosť o invalidný dôchodok. Krajský súd 27. januára 2017 vyzval odporkyňu, aby sa k návrhu vyjadrila v lehote 60 dní. Vyjadrenie odporkyne bolo krajskému súdu doručené 11. augusta 2017. Krajský súd následne 13. januára 2018 vyzval navrhovateľa, aby konajúcemu súdu oznámil, či trvá na svojom podanom návrhu (nečinnosť krajského súdu v trvaní 5 mesiacov).

18.5 Sťažovateľ krajskému súdu oznámil, že trvá na svojom návrhu a 24. februára 2018 zaslal súdu doplnenie dôkazov. Krajský súd priebežne vykonával procesné úkony doručenia doplneného návrhu na vyjadrenie odporkyne (4. mája 2017) a po zmene zákonnej sudkyne (z dôvodu odchodu pôvodnej sudkyne do starobného dôchodku) určil pojednávanie na 4. júl 2018. Ďalšie pojednávanie nariadené na 24. október bolo odročené a následne znova nariadené na 27. februára 2019. Súdny spis bol 4. december 2018 pridelený na prejednanie novej zákonnej sudkyne, ktorá zrušila pojednávanie nariadené na 27. február 2019 z dôvodu zmeny zákonného sudcu a v zmysle dodatku č. 10 k Rozvrhu práce na rok 2019 účinného od 1. decembra 2018. K ďalšej zmene zákonného sudcu došlo 4. marca 2019, čo si opätovne vyžiadalo časový priestor na oboznámenie sa s obsahom súdneho spisu. Krajský súd po dobu 2 rokov a mesiacov neuskutočnil v napadnutom konaní žiadny relevantný úkon smerujúci k rozhodnutiu vo veci.

18.6 Keď krajský súd z obsahov súdnych spisov vedených pod sp. zn. 10 Sd 232/2013 a sp. zn. 5 Sd 8/2016 zistil, že ide o veci, ktoré sa týkajú

tých istých účastníkov a ktoré tiež spolu skutkovo súvisia (preskúmanie rozhodnutí odporkyne z 27. septembra 2013, 4. decembra 2013 a 8. januára 2016, pozn.), uznesením č. k. 10 Sd 232/2013-120 z 2. októbra 2019 spojil obe veci spoločné konanie s tým, že ďalej budú spoločne vedené pod sp. zn. 10 Sd 232/2013.

18.7 Pojednávanie nariadené na 19. november 2019 krajský súd odročil na nový termín 14. január 2020 z dôvodu neprítomnosti právneho zástupcu sťažovateľa (doručenka s predvolaním na pojednávanie bola vrátená súdu v deň pojednávania, pozn.). Krajský súd na pojednávaní uskutočnenom 14. januára 2020 vo veci rozhodol rozsudkom č. k. 10 Sd 232/2013-151, ktorým rozhodnutia odporkyne číslo 741 114 6116 0 z 27. septembra 2013, zo 4. decembra 2013 a z 8. januára 2016 zrušil podľa § 250j ods. 2 písm. c), d) OSP a vec vrátil odporkyňi na ďalšie konanie; zároveň zaviazal odporkyňu zaplatiť sťažovateľovi náhradu trov konania vo výške 100 %.

19. Posúdením postupu krajského súdu ústavný súd konštatuje, že krajský súd v napadnutom konaní objektívne nepostupoval v súlade s požiadavkou na postup súdu bez zbytočných prietáhov.

19.1 Napadnuté konanie sp. zn. 10 Sd 232/2013 bolo poznačené nečinnosťou krajského súdu a k primeranej dĺžke konania neprispelo ani zrušujúce rozhodnutie najvyššieho súdu č. k. 9 So 203/2015-84 z 26. apríla 2017. V danej fáze napadnutého konania (procesnou aktivitou sťažovateľa a využitím jeho práva na podanie opravného prostriedku) došlo k predĺženiu napadnutého konania.

19.2 V konaní vedenom pod sp. zn. 5 Sd 8/2016 postupoval krajský súd spočiatku plynule, avšak ďalší priebeh konania bol negatívne poznačený opakovanou zmenou v osobe zákonného sudcu. Až do rozhodnutia krajského súdu o spojení vecí (2. októbra 2019, pozn.) možno činnosť krajského súdu vymedziť len do prvotných procesných úkonov doručenia návrhu, vyjadrení a dôkazov účastníkom konania (k tomu pozri bod 18.4 – 18.5 odôvodnenia nálezu).

19.3 Ústavný súd pri posúdení (ne)primeranosti celkovej dĺžky napadnutého konania zbral do úvahy tú skutočnosť, že v dôsledku konečného rozhodnutia rozsudkom krajského súdu č. k. 10 Sd 232/2013-141 zo 14. januára 2020 došlo k zrušeniu rozhodnutia odporkyne podľa § 250j ods. 2 písm. c) a d) OSP a vec bola vrátená odporkyňi na ďalšie konanie.

Tým sa oddialilo dosiahnutie konečného rozhodnutia vo veci priznania dávky sociálneho zabezpečenia, ktoré z časového hľadiska nie je možné nijakým spôsobom prezumovať.

20. K nečinnosti krajského súdu v napadnutom konaní ústavný súd konštatuje, že aj správne súdne konanie (teda nielen spor) je potrebné viesť rýchlo, účelne a bez prietáhov. Imanentnou súčasťou práva na spravodlivý proces je totiž právo na rozhodnutie v tzv. primeranej lehote, teda bez zbytočných prietáhov v konaní. Z tohto pohľadu je pritom irelevantné, či ide o objektívne alebo subjektívne prietahy v konaní v zmysle judikatúry ESĽP i ústavného súdu. Primárny je záujem na hospodárnom a efektívnom prejednaní veci bez zbytočných prietáhov a záujem účastníka konania, a to nielen navrhovateľa, ale aj odporcu.

21. Po začatí konania vzniká povinnosť správneho súdu konať. Táto povinnosť zahŕňa v sebe všetky povinnosti, ktoré má správny súd v príslušnom začatom správnom súdnom konaní, a to od doručenia návrhu odporcovi (t. č. žalovanému) a ostatným účastníkom konania a osobám zúčastneným na konaní do vlastných rúk, cez skúmanie podmienok konania, rozhodovanie o procesných návrhoch až po rozhodnutie vo veci samej, resp. konečné rozhodnutie, tak aby konanie prebehlo bez zbytočných prietáhov alebo v normatívne ustanovenej lehote a v tomto rozsahu boli aj vypracované súdne rozhodnutia, resp. aby správny súd v určených prípadoch odsledoval splnenie povinností uložených jeho rozhodnutím žalovanému orgánu verejnej správy.

21.1 V konkrétnom prípade sťažovateľa je potrebné uviesť, že konajúci súd v prejednávanej veci dokazovanie nedoplňal a na účely preskúmania rozhodnutia (§ 250i ods. 1 OSP) sa oboznámil s obsahom administratívneho a dávkového spisu odporkyne. Následne v kontexte námietok sťažovateľa v korešpondencii s administratívnym spisom odporkyne krajský súd uzavrel, že opravným prostriedkom sťažovateľa je potrebné vyhovieť pre nedostatočne vykonané dokazovanie k otázke vzniku dátumu invalidity sťažovateľa, splnenia všetkých zákonných podmienok na priznanie dávok a tiež z dôvodu nezrozumiteľnosti rozhodnutí.

22. Ústavný súd v súlade s judikatúrou ESLP poukazuje na to, že s ohľadom na predmet napadnutého konania ide o vec zaraďujúcu sa medzi tzv. prednostné typy konania (vec sociálneho zabezpečenia, resp. poistenia), ktorá vo všeobecnosti vyžaduje postup konajúceho správneho súdu s osobitnou starostlivosťou a rýchlosťou, čo v napadnutom konaní splnené nebolo.

23. Možno tak uzavrieť, že v napadnutom konaní postupom krajského súdu došlo k neprimeraným priet'ahom, čím bolo zasiahnuté do ústavne zaručeného práva s'ťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, takže podmienky zásahu ústavného súdu podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, tak ako boli uvedené, sú tu splnené (bod 1 výroku nálezu).

24. V súvislosti s vyjadrením krajského súdu k obsahu ústavnej s'ťažnosti v časti, v ktorej poukazuje na viacnásobnú zmenu zákonného sudcu v napadnutom konaní a na nadmernú zaťaženosť pracovníkov súdu, ústavný súd uvádza, že v podobných súvislostiach už viackrát vyslovil (napr. I. ÚS 23/03), že nedostatočné personálne obsadenie súdu a nadmerné množstvo vecí, v ktorých sa musí zabezpečiť súdne konanie, by mohli len dočasne ospravedlniť vzniknuté priet'ahy, a to len v tom prípade, ak sa na ten účel prijali včas adekvátne opatrenia.

24.1 Ústava v čl. 48 ods. 2 zaväzuje predovšetkým súdy ako garantov spravodlivosti, aby prijali príslušné opatrenia umožňujúce prerokovanie veci, a teda vykonanie spravodlivosti bez zbytočných priet'ahov. I keď nie všetky nástroje na vyriešenie tzv. objektívnych okolností sa nachádzajú v dispozičnej sfére vedenia súdu či konajúceho sudcu, nemožno systémové nedostatky v oblasti výkonu spravodlivosti pripisovať na ťarchu účastníkov súdneho konania a mieru ochrany ich základného práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy oslabiť poukázaním na dlhodobu obmedzenú personálne kapacity príslušných súdov (pozri napr. I. ÚS 119/03).

25. Okrem uvedeného ústavný súd poukazuje i na to, že pri posudzovaní, či bolo porušené právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, posudzuje postup súdu, a nie to, či toto právo bolo porušené činnosťou (nečinnosťou) alebo postupom konkrétneho sudcu vybavujúceho danú vec. Aj za konanie konkrétneho sudcu, resp. zamestnanca súdu totiž (v kontexte požiadavky reálneho naplnenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy) nesie v konečnom dôsledku zodpovednosť príslušný súd ako orgán verejnej moci, ktorého povinnosťou bolo poskytnúť stranám sporu účinnú súdnu ochranu. V tomto zmysle preto pri posudzovaní odôvodnenosti sťažnosti, ktorou sú namietané zbytočné prietahy v súdnom konaní, v zásade nemožno robiť rozdiel medzi tzv. objektívnymi a subjektívnymi dôvodmi prietáhov (m. m. I. ÚS 6/06).

V.

Priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

26. Podľa § 135 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd prizná sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, orgán verejnej moci, ktorý porušil základné práva a slobody sťažovateľa, je povinný sťažovateľovi priznané finančné zadosťučinenie zaplatiť do dvoch mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

27. Sťažovateľ sa domáhal priznania finančného zadosťučinenia v sume 20 000 €. Svoj návrh na priznanie finančného zadosťučinenia sťažovateľ zdôvodnil tým, že v napadnutom konaní ide o priznanie sociálnej dávky, ktorá má jej poberateľovi vykompenzovať obmedzenia vyplývajúce z jeho zdravotného stavu a ktoré nepriaznivo ovplyvňujú schopnosť sťažovateľa vykonávať zárobkovú činnosť.

28. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovriešenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušenia základného práva (IV. ÚS 210/04). Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade priznanie primeraného finančného zadosťučinenia prichádza do úvahy, pričom ústavný súd pri určení finančného zadosťučinenia vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných

Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na okolnosti prípadu.

29. S prihliadnutím na celkovú dĺžku konania vedeného na krajskom súde a konkrétne okolnosti prípadu, najmä na fakt, že konanie sa presunulo do fázy nového rozhodovania správneho orgánu, čím je konečné rozhodnutie vo veci z časového hľadiska oddialené, považoval ústavný súd priznanie finančného zadosťučinenia vo výške 3 500 € (bod 2 výroku nálezu) za spravodlivé a vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti sťažovateľa nevyhovet (bod 5 výroku nálezu).

30. Ústavný súd považoval sťažovateľom požadovanú výšku finančného zadosťučinenia za neprimeranú a na tomto mieste pripomína, že priznané finančné zadosťučinenie nie je kompenzáciou za možný neúspech v konaní pred všeobecným súdom a v konkrétnom prípade sťažovateľovi nemôže nahradiť výšku (ne)priznanej dávky sociálneho zabezpečenia.

31. Ústavný súd len pre úplnosť uvádza, že ESLP akceptuje priznávanie primeraného finančného zadosťučinenia vo výške, ktorá nie je neprimeraná, hoci by bola nižšia než suma priznávaná ESLP (porovnaj Ivan a Martin Medić proti Chorvátsku, rozhodnutie z 5. 2. 2009, č. 55864/07; Roje proti Chorvátsku, rozhodnutie z 25. 6. 2009, č. 8301/06).

VI.

Trovy konania

32. Ústavný súd napokon rozhodol aj o náhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku jeho právneho zastúpenia v konaní vedenom ústavným súdom. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

33. Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal z priemernej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2019, ktorá bola vo výške 1 062 €.

34. Ústavný súd priznal náhradu za tri úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia, doplnenie ústavnej sťažnosti, repliku sťažovateľa) v súlade s § 11 ods. 3 a § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov advokátskej kancelárii JUDr. Ivana Semanová, advokátka spol. s r. o., Jesenského 27, Košice. Náhrada za tri úkony právnej služby vykonané v roku 2020 (3 x 177 €) spolu s režijným paušálom (3 x 10,62 €) predstavuje sumu trov konania celkom 562,86 €.

35. Priznanú náhradu trov konania nahradí sťažovateľovi na účet jeho právnej zástupkyne v súlade s § 37 ods. 2 zákona o ústavnom súde Kancelária Ústavného súdu Slovenskej republiky (bod 3 výroku nálezu). Náhradu trov štátu ustanoveného právneho zástupcu je povinný zaplatiť krajský súd na účet Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky (bod 4 výroku nálezu).

36. Vzhľadom na čl.133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u ě e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. októbra 2020

Jana Baricová
predsedníčka senátu